

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Novice izhajajo v Ljubljani
vsak teden dvakrat, nam-
reč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti
4 fl., sicer 3 fl., za pol leta
2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI.

V sredo 13. julia 1853.

List 56.

Od poedin delavcov in delavk na kmetih.

V časniku štajarske kmetijske družbe smo brali unidan resnične besede od nekterih delavcov in delavk, ki celi dan jedó, kakor so tarice in še nekteri drugi.

Gospod pisavec se v omenjenem spisu ne spuša v razlaganje mnogih napák, ki se godijo tako pogostoma pri in po taci poedinah, kterih je večsih po 6 in 7 na dan; naj perva je predkosilnica, za njo pride kosilo, za kosilom malica, za malico opoldne južina; za južino popoldne spet malica, po ti perva in druga večerja, — on le razlaga škodo, ki jo taka požrešnost gospodarjem in kmetijstvu prizadeva.

Naj prevdarita gospodar in gospodinja, ktera ima o takem delu večno kuho: koliko jima tak požrešen delavec ali taka delavka na dan zasluži, zraven pa naj prerajtata: koliko je tisto dan današnji vredno, kar jima take delavke in delavci na dan snedó, in prepričala se bota: kako slabo gospodarstvo je sedanjí čas to.

Nekdaj je utegnulo to vse drugači biti, kakor je današnje dni; nekda je imel živež majhno ceno, in gospodarju ni bilo nič na tem ležeče, če so mu delavci tudi celo kad štrukljev, cel kotel žgancov ali cel voz krompirja snedli in celo vedro mléka popili, — al dan današnji ni več taka; sedaj se vse to lahko dobro prodá.

Stare navade take baže niso več za naše čase, ker tudi naši časi niso taki, kakor so stari bili. To naj gospodarji dobro prevdarijo, da se sčasoma odpravi, kar je na vsako stran malopridnega.

Že našim starim očetom se je ta požrešnost čudna zdela, zato so zložili celo pesem od taric, ktere celi dan jedó. Stari gospodarji so se smejali k temu, naši gospodarji naj pa raji rajtajo, koliko jim ta razvada stroškov naključí.

Res je, da lan tretí je težko delo, in da se zgodej zjutraj začne in pozno na noč jenja, — tega ne tajimo, in vsakteremu težkemu delu gré tudi boljši plačilo. „Kdor dela, naj tudi je“, zato privošimo taricam in vsim, ki težko delajo, obilno in tečno jéd, ktero bolj zaslužijo, kakor marsikdo, ki celi božji dan postopa, pa se kočljivo pita z naj boljšimi in zbranimi jedili, — al celi dan pojedovati, je nepotrebno in je za gospodarja predraga potrata. Zato so tarice večidel tako serbrite, ker več povžijejo, kakor podelajo. Če se človek trikrat na dan tečnega živeža dovelj najé, zamore dobro sterpeti pri vsakterem delu, saj mora želodec vendar tudi kaj časa imeti, da povžije, kar se mu je dalo, in človek z vedno nabasanim želod-

cem je len, ker ta lenoba pride po postavah nature od tega, da drugi udje želé počitka, kadar želodec kuha.

Naj se daje delavcem teškega delo boljši plačilo kakor drugim, in naj se jim privoši primerna tečna jéd, pa odpravi naj se stara razvada, ktera je gospodarju v škodo, pa tudi delavcem ne v prid. Al vsi gospodarji morajo tako ravnati; ne da bile eni tako storili, drugi pa ne. —

Vredništvo omenjenega časnika je poterdilo ti nasvét v prid kmetijstvu in dostavilo še sledeče: v združenju je moč, ktere se po celi njeni vrednosti ne poznamo; v združení moči je nar gotovši pomoček, da si pomagamo sami sebi, zato:

1. dajmo odpraviti omenjene škodljive pojedine;
2. le o zapovedanih praznikih naj praznujejo pôsli;
3. odpravimo nezmerne likofe;
4. ustavimo nestanovitnost pôslov v službah;
5. naj vsak gospodar skusi kar koli more kmetijstvo svoje si tako napraviti, da je skupej, skupno posestvo gospodarstvu veliko časa prihrani;
6. denimo močirne senožeti na suho;
7. razdelimo malopridne spašnike (gmajne);
8. občinske (srenjske) gojzde dajmo oskerbovati po zvedenih gojzdnarjih (borštnarjih);
9. postavimo čuvaje na polji in v vinogradih;
10. napravimo si v vsaki srenji (občini) žitnico, v ktero se shranuje v dobrih letinah žito, da se dobiva iz njih v slabih letinah;
11. pota po vaséh in polju pridno popravljajmo v dober stan;
12. poleg potov in cestá sadimo sadno in murvino drevje.

Gospodarske skušnje.

(Da nov ali frišen ovès konju ne škodje), naj se tista merica, ktera mu je za opoldansko pičo namenjena, zjutraj z vodo polije, opoldne pa, preden se mu sam ali z rezanco zobati da, dobro izžmè. Tako naj se ravna opoldne z ovsom, ki je zvečer namenjen za zobanje itd.

(Mlečne latvice iz cinka) so veliko bolji od vsih drugih, ker: 1) se zamorejo bolj plitve narediti kakor lončene in v taci se sirovo maslo ali puter veliko lože dela; 2) se v njih mléko hitreje shladi, in 3) niso zdravju nikdar škodljive.

(Moke čbelam potresati, da zalego redijo), ni tako dobro, kakor nekteri priporočajo, ker skušnje učé, da blizo malnov se ne obderže čbele dolgo brez gnjilčine zalege.